

Leto XXI.

Številka 115.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27, Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Liubliana, sreda 19. oktobra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Potreba narodne sloge

Pod tem naslovom pišejo »Trgovske novine«:

Naša zemlja, kraljevina Jugoslavija z vsemi deželami, ki jo sestavljajo, je bila po svojem zemljepisnem položaju ter po svojem naravnem bogastvu skozi vso zgodovino dežela, za katero so se borili ne samo sosedi, temveč tudi oddaljeni veliki in mali narodi.

Te nesporne resnice ne dokazuje samo daljša in bližnja preteklost, temveč še zlasti zadnja svetovna vojna pred 20 leti, ko so se na vojnih frontah okoli našega ozemlja bojevale vojske vseh v svetovno vojno vpletenih sil. Spomnimo se samo triletne solunske fronte na naši južni meji, kjer so se borile brez odnehanja vojske Srbije, Francije, Anglije, Italije in Grčije z vojnimi silami Nemčije, Avstro-Ogrske in Bolgarske.

Pa tudi sedaj v času najnovejše krize svetovne politike, ki se je dramatično razvijala od začetka pa do konca preteklega meseca, čeprav težišče krize ni bila naša država, temveč druge velike in male države, ni mogel val te velike krize iti mimo naše države. Plamen vsesplošnega požara je mogel in bi moral zagrabiti tudi našo državo. Zahvaljujoč Najvišjemu in Previdnosti vsekakor pa tudi modremu upravljanju naše zunanje politike, je ta val požara šel to pot mimo nas. V času krize same pa smo mogli ugotoviti činjenice, ki jasno govorijo, da je tudi naša država zaradi svojega zemljepisnega položaja ter svojih velikih naravnih bogastev cilj mnogih nenasitnih apetitov. Neprijatelji naše države ne spe, temveč potrebiteljivo delajo za ostaritev svojih zahtev na račun naše teritorialne integritete.

Zaradi takšnega stanja stvari moramo biti pripravljeni in si prizadevati, da bomo za vsako eventualnost vedno bolj pripravljeni, in sicer: duhovno, moralno in materialno. Kajti aktivistični vplivi neprijateljev naše dežele so se jasno pokazali tudi v zadnji krizi.

Gospodarstvo, zlasti pa trgovina vsake dežele in tudi naše, je najbolj občutljiv instrument, ki vse te vplive najprej in najbolj občuti. In tudi sedaj so trgovci na vseh naših mejah najbolj občutili delovanje raznih agentov, katerih ozadje je jasno in očitno.

Poročila, ki so jih predsedniki posameznih zvez trgovskih združenj iz vse države usno podali na sejah svojega Centralnega predstavništva dne 10. in 11. t. m. v Beogradu, najbolj jasno govore o teh nespornih dejstvih. Čeprav bodo ti podatki izročeni odločujočim faktorjem zaradi nadaljnjega postopka, smatramo vendar za potrebno, da kot javno glasilo in kot organ gospodarskih ljudi to zabeležimo tudi na tem mestu. Istočasno pa, da tudi apeliramo na vse politike naše domovine, da imajo pri izvajanju svojih programov v prvi vrsti pred očmi težko politično situacijo, v kateri je Evropa ter nevarnosti, katerim more biti izpostavljena vsak hip vsaka država, pa tudi naša. Vsi naši odgovorni politiki bi morali s svojim delom ustvariti pogoje za popolno nacionalno sodelovanje za primer kakršnega koli zunanje napada ali od zunaj postavljenih zahtev, ki bi bile na škodo naše narodne enotnosti ter celote naše države.

Ne pozabimo, da ni naša država ustvarjena niti po milosti ali dobroti velikih sil, temveč z morjem prelite krvi ter brezštevilnih gomil kosti njenih najboljših sinov.

Da bi se našemu narodu zagotovil miren razvoj in napredek ter splošno blagostanje, je treba, da gredo kolesa našega narodnega gospodarstva, ki dejansko ustvarja narodno blagostanje, v miru in redu ter da se še naprej neprestano in neutrudno gibljejo. Veliki stroj našega gospodarstva, ki ustvarja vse dobrine, ki so potrebne našemu narodu in ki jih s pomočjo trgovine ter drugih gospo-

darskih ustanov porazdeljuje na vse družabne sloje, ta stroj najhujše občuti vse stresljaje svoje države, ki ohranja red. Od gospodarske sile našega naroda pa zavisi tudi vsa politična in vojaška sila naše države in njene celote.

Zato smo prepričani, da si bodo vsi politiki, ki gredo sedaj na volitve za naš bodoči parlament, prizadevali, da kljub svojim programatičnim in osebnim nasprotjem razumejo tudi v tem volivnem boju visoki pomen urejenosti in notranje konsolidacije vseh naših notranjih problemov, da bi na ta

način zagotovili naši državi ono moč, ki je v skladu z njeno teritorialno in številčno silo.

To naj bo geslo za sedanje volitve za kandidate vseh strank, tako vlade ko opozicije: Konsolidacija naše države in nedotakljivost njenih mej je treba podrediti vse drugo! Najmočnejše orožje za zavarovanje teh naših največjih svetlinj je po mnenju nas trgovcev ter sploh vseh gospodarskih ljudi: narodna sloga, ki bo dala naši državi potrebno moč, da bo mogla vedno zaščititi naš narod pred nevarnimi oblaki ter ga obvarovati pred usodo bratske Českoslovaške.

bi torej variral med najmanj 13'60 in največ 14'40.

Kako potekajo trgovinska pogajanja, niso znane podrobnosti, zatrjuje se pa, da je potek pogajanj ugoden. Vendar pa se ne bodo mogla rešiti vsa vprašanja. Tako zlasti ne nemška zahteva glede sprememb carine na industrijske izdelke. Zastoj v teh vprašanjih je povzročila priključitev sudetskikh krajev k Nemčiji. Zaradi te priključitve se bo delež Nemčije v našem uvozu še znatno povečal, prav tako pa tudi v našem izvozu. Pozicija Nemčije bo zato postala še močnejša.

Nemčija kaže voljo, da uredi svoje trgovinske odnose z našo državo na dobri podlagi. V zvezi s potovanjem nemškega gospodarskega ministra dr. Funka po balkanskih državah se je govorilo, da bo dobila tudi naša država od Nemčije kredite za dobavo raznega blaga v Nemčiji. K tem govoricam pa dostavljajo naši listi, da so nam ti krediti nepotrebni, ker moremo ves svoj uvoz iz Nemčije plačati z našim izvozom, zlasti z izvozom naših rud, ki jih Nemčija prav zelo potrebuje. Da je to mnenje tudi pravilno, dokazuje naš visoki aktivni saldo v kliringu z Nemčijo.

Težave našega izvoza v Nemčijo

Potrebna je regulacija cen in izvoznih kontingentov

Pod tem naslovom je objavil »Jugoslovanski Lloyd« naslednji dopis z Dunaja:

Amputacija Českoslovaške ni samo političen dogodek daleko-sežne važnosti, temveč tudi narodno gospodarsko največjega pomena. Posledice za naše gospodarske zveze s Českoslovaško, s tem pa tudi za razvoj našega izvoza sploh, bodo mnogo večje, kakor pa se je v prvem trenutku mislilo.

Českoslovaški so odvzeti kraji, ki so bili glede konsuma živil pasivni in zaradi katerih domača agrarna proizvodnja ni bila zadostna. Sedaj odpade v veliki meri potreba uvoza teh predmetov, agrarna Českoslovaška pa bo že itak zmanjšala ta uvoz.

Ti kraji so prišli sedaj pod oblast Nemčije. Seveda bodo še nadalje agrarno pasivni, vendar pa zaradi tega ne smemo računati s tem, da bo sedaj stopila Nemčija na mesto Českoslovaške ter prevzela popolnoma isto količino našega izvoza. Če tudi ostane potrebnja v teh krajih enaka — kar je verjetno — ni Nemčiji treba, da ravno od nas kupi to, kar je dosedaj uvažala Českoslovaška. Českoslovaška je že zaradi svoje aktivne bilance proti nam favorizirala uvoz naših proizvodov.

Ni pa samo v tem veliki gospodarski pomen dogodkov v Českoslovaški. Še mnogo večjega pomena je to, da bo odslej naš izvoz v še večji meri odvisen od nemškega trga.

V kratkem času smo izgubili dvoje posebnih in neodvisnih trgov: avstrijski in českoslovaški trg. Oba sta bila za nas po količini in po strukturi dva važna trga, ker se je poslovanje na teh dveh trgih v glavnem še razvijalo po načelih svobodne trgovine, čeprav z nekimi omejitvami, ki so izhajale iz deviznih — sicer pa precej liberalnih — predpisov ter posebnih ukrepov zaradi nadzorstva nad uvozom.

Vsaj nekatere glavne predmete našega prejšnjega izvoza v Avstrijo in Českoslovaško bo prevzela sedaj Nemčija. Povečana odvisnost od nemškega trga pa prinaša s seboj tudi razne neugodnosti. Zaradi te povečane odvisnosti bomo še bolj občutili napake, ki označujejo naš izvozni posel z Nemčijo in to je: nemogućnost svobodnega ustvarjanja prodajnih cen in težkoče pri določevanju protivrednosti blaga.

Nemčija bo mogla v bodoče kot

edini kupec mnogih naših najvažnejših izvoznih predmetov še strožje diktirati nam cene s pomočjo svojih deviznih dovoljenj, v kolikor je nemški uvoz prepuščen zasebnikom ali po svojih centralnih organizacijah, ki so v rokah ali pod kontrolo državne oblasti.

Cene, po katerih smejo uvozniki uvažati, so maskirane v deviznih dovoljenjih, določajo pa jih nadzorne oblasti za dotične predmete zelo samovoljno, predvsem pa iz deviznih ozirov ter v interesu uvoznikov, pri tem pa se zelo malo ozirajo na dejanske tržne razmere in na proizvodnjo v izvoznikih državah. Do skrajnosti se izkorišča odvisnost tujega prodajalca od nemškega trga. Če se pod silo razmer zviša cena, potem se navadno zniža kontingent.

Pri nakazovanju denarja za prodano blago devizni predpisi pretirano favorizirajo uvoznika, ker mu načelno dovoljujejo, da plača blago samo takrat, kadar je blago že uvoženo. Izjeme se dovoljujejo zelo redko. Na ta način ni potreben uvozniku kapital, riziko posla pa je zanj znižan na minimum.

Še v enem oziru se občuti odvisnost naših izvoznikov od nemških uvoznih predpisov: pri razdelitvi uvoznih kontingentov nimamo prav nobenega vpliva. Kontingente razdeljuje pristojna nemška oblast brez ozira na obstoječe trgovinske zveze s tujimi dobavitelji, kar se občuti posebno neprijetno, ker je mnogo prejšnjih uvoznikih firm prenehalo, na njih mesto pa so prišle nove. Kaj to pomeni, more vsak izvoznik iz svoje prakse zadostno presoditi.

Zato bi bilo treba vse te tež-

koče našega izvoza v Nemčijo po možnosti odpraviti ali jih vsaj ublažiti. Brez dvoma je upravičeno naše stališče, da se morajo dati za pogojene kontingente devizna dovoljenja brez ozira na ceno.

Nadalje je upravičena zahteva, da mora biti uvozniku vedno dovoljeno, da svobodno blago plača tudi vnapred, vsaj pa takrat, kadar predloži duplikat tovarnega lista.

Niž neupravičenega pa tudi ne bi zahtevali z zahtevo, da se vsaj del kontingenta razdeli na naš predlog: mi dovoljujemo, da se brez omejitve uvažata nemško blago ter je zato pravično, da nam daje država, ki omejuje uvoz našega blaga, neko ingerenco pri razdelitvi naših kontingentov.

Te zahteve bi morali postaviti pri sedanjih trgovinskih pogajanjih z Nemčijo, ker je sedaj najugodnejša prilika, da jih sprejme Nemčija. Ker je pri nas uvoz iz Nemčije svoboden, ne moremo s kontrolnimi ukrepi doseči olajšav za naš izvoz. Poleg tega pa je izvoz naših predmetov tudi neorganiziran. Izvozniki ne postavljajo enakih pogojev. Eden hoče skleniti kupčijo pred drugim ter v ta namen popuščajo pri cenah ali v plačilnih pogojih. V takšnih razmerah morejo nemški uvozniki z lahkoto doseči za sebe najugodnejše pogoje, poleg tega pa jih še ščitijo uradni predpisi.

Sedaj, ko je Nemčija zavzela tako važen položaj v naši izvozni trgovini, je skrajni čas, da v smislu preje navedenega zaščitimo upravičene interese naših izvoznikov.

Trgovinska pogajanja z nemško delegacijo

V Beogradu zaseda že nekaj časa mešani jugoslovansko-nemški stalni gospodarski odbor, ki naj predloži svojima vladama predloge za zboljšanje trgovine med obema državama. Odbor se je zlasti bavil z vprašanjem našega lesnega izvoza v Nemčijo. Tu so se pojavile razne težkoče, tudi zato, ker smo že mnogo izvozili, da smo morali izkoristiti že devizne kontingente, določene za prihodnje mesece. Pričakovati pa je, da se bodo ta pogajanja ugodno zaključila.

Druga stvar, ki se obravnava na

seji odbora, je vprašanje tečaja nemške klirinške marke. Naši izvozniki zahtevajo odločno, da se tečaj klirinške marke stabilizira. Tik pred nastopom zadnjih velikih mednarodnih političnih dogodkov je že kazalo, da se bo tečaj marke stabiliziral, vsaj glede najnižjega tečaja. Ti dogodki pa so ta račun preprečili in tečaj marke je padel na 13'5 din. Po vestih iz Beograda se namerava sedaj tečaj nemške klirinške marke urediti tako, da bi bil določen njen tečaj na 14 z maržo 40 par za marko navzdol ali navzgor. Tečaj marke

Gradnja novih železnic v Jugoslaviji

Od 1. 1935. pa do danes je bilo v Jugoslaviji napravljenih 301 km novih železniških prog, ki so veljale 633'4 milijona din. Napravljen so bile te nove železnice:

proga	dolžina	za milij. din
Veles—Prilep	85 km,	233'4
Priština—Peć	82 km,	103'2
Beograd—Pančevo	21 km,	97'8
Koprivnica—Varaždin	42 km,	49'0
Bileće—Nikšić	71 km,	90'0

Grade se naslednje proge:

Kuršumlja—Priština v dolžini 68 km za 190 milijonov din, Bihać—Knin 112 km za 400 milijonov, ki bo gotova do oktobra 1941, St. Janž—Sevnica 12 km za 48'5 milijona, ki bo gotova do 1. decembra 1938, nadalje proga Požarevac—Kučevo 62 km za 205 milijonov in proga Ustiprača—Foča 42 km za 107 milijonov din. Ta proga bo gotova do julija 1939.

Iz 4 milijardnega posojila pa je določenih 1500 milijonov din za nove železnice, in sicer se bodo napravile naslednje železnice:

Čačak—Banjaluka v dolžini 388 km, ki bo veljala 1100 milijonov din. Ta proga bo gotova do julija 1944. Proga Črnomoč—Vrbovsko v dolžini 47 km in ki bo veljala 140 milijona, mora biti gotova do decembra 1940, končno še proga Karlovač—Bihać, ki bo dolga 102 km in ki bo veljala 260 milijonov din. Ta proga mora biti gotova do maja 1943.

Skupno smo ali bomo dobili od 1. 1935.—1944. 1.134 km novih železnic, ki bodo skupno veljale 3.084 milijonov din.

Akcija strokovnih organizacij za zvišanje mezd

Zadnji »Delavec« poroča:

»Strokovna komisija za Slovenijo je po Delavski zbornici predlagala banski upravi v Ljubljani revizijo uredbe o minimalnih mezdah, ker je druginja v zadnjem času silno narasla. Predlogu so se pridružil tudi druge delavske in nameštenske organizacije.«

Zahteve obrtnikov

V ponedeljek se je začel v Beogradu 18. kongres Glavne državne zveze obrtniških združenj, katerega so se udeležili tudi zastopniki obrtniških organizacij iz Sarajeva, Zagreba, Ljubljane ter iz Bolgarske. Kongres je otvoril in vodil predsednik zveze Milan Stojanović. Po sprejemu pozdravov kralju, kr. namestnikom in predsedniku vlade ter trg. ministrstvu je bilo sprejeto poslovno poročilo Zveze.

V poročilu se opisuje položaj obrtnišva, ki je težaven zlasti zaradi davčne preobremenitve obrtnikov, enostransko rešenega vprašanja kmetijskih dolgov, sušmarstva in nelojalne konkurence velikih podjetij s filialnim sistemom, kar telov ter previsokih socialnih bremen. Poročilo tudi graja, da se vedno ni država polno vplačala svojega deleža pri Zanatski banki. Nadalje govori poročilo o strokovnem šolstvu, zahteva uvedbo socialnega zavarovanja tudi za obrtnike ter graja previsoke železniške tarife. Nato poročilo podrobno opisuje delo zveze ter posebej omenja priprave za novi obrtni zakon ter anketo zveze o delovnem času v obrtnih delavnicah.

Poročilo je sledila daljša debata ter pozdravni govori delegatov. Za slovenske obrtnike je govoril g. Igljč iz Ljubljane.

Obrtniki iz Vojvodine so se pritoževali, ker se vedno ni izvedena njih zahteva, da se ustanovi v Novem Sadu ločena obrtniška zbornica.

Vsa poročila so bila sprejeta soglasno in podeljen absolutorij upravi.

Nato se je vnela zelo obširna debata o škodljivem delovanju kartelov.

Referat o socialnem zavarovanju obrtnikov je podal dr. Dimitrije Mišić. Obrtniki na vsak način zahtevajo, da se izvede obligatorno socialno zavarovanje obrtnikov.

Kongres je z zadovoljstvom konstatiral, da obrtniške zadruge lepo napredujejo. Koncem 1. 1922. je bilo vseh obrtniških združenj, včlanjenih v Glavni zvezi obrtniških združenj, samo 39, danes jih je že 159. Neznatno število obrtniških združenj pa je še vedno včlanjeno pri raznih kmetijskih združenjih zvezah.

Ko so bili sprejeti še vsi drugi referati ter odobrena tudi računski zaključek ter novi proračun, je zaključil predsednik Stojanović lepo uspešni obrtniški kongres.

Angleška trgovina z balkanskimi državami

Potovanje nemškega gospodarstva ministra dr. Funka po balkanskih državah je povzročilo v angleškem tisku celo vrsto članov o težnji Nemčije, da polagoma doseže v trgovini balkanskih držav čisto izjemno stališče. Angleški tisk ne taj, da to nemško prizadevanje vznemirja angleške trgovske kroge, ker je imela Anglija vedno živahen interes za vse balkanske države. V zadnjih letih pa se je zanimanje angleške trgovine za balkanske države še povečalo, kakor dokazujejo naslednje številke.

V milijonih funtov je znašal britanski izvoz v:

	1935	1936	1937
Jugoslavijo	0'95	0'94	1'08
Madžarsko	0'50	0'51	0'58
Bolgarsko	0'22	0'25	0'29
Romunijo	1'27	1'17	1'91
Grčijo	3'21	3'64	3'18
Turčijo	1'05	0'97	1'58
Britanski uvoz iz:			
Jugoslavije	1'19	1'87	2'53
Madžarske	1'86	2'25	2'49
Bolgarske	0'39	0'85	1'09
Romunije	3'22	6'23	4'55
Grčije	2'10	2'17	2'13
Turčije	0'99	1'30	1'64

Vsak trgovec mora biti naročnik „Trgovskega lista“

Gospodarska bodočnost Češkoslovaške

Sedanje težave bodo premagane

Izguba velikih industrij, surovin, svetovno znanih zdravilišč in vse druge težke posledice zelo zmanjšane državnega ozemlja Češkoslovaške, so povzročile, da gledajo nekateri na gospodarsko bodočnost Češkoslovaške silno v temnih barvah. Ta pesimizem pa nikakor ni upravičen in ga v češkoslovaških listih tudi ni opaziti. Iz njih se nasprotno vidi, da se na Češkoslovaškem vsi zavedajo, da bo sedaj življenje težko, da pa je mogoče s trdno voljo vse te težave premagati. Da pa bodo zlasti Čehi to trdno voljo tudi imeli, o tem pač ni nobenega dvoma.

Zaenkrat je sicer še težko prognozirati o gospodarski bodočnosti zmanjšane Češkoslovaške, ker so še vse cenvitve le približne. Urejejo se ni vprašanje državnega dolga, ne ve se še, kako bo odločila veleposlaniška konferenca o pravicah opcijske in kako more zaradi tega narasti število brezposelnih. Poleg tega pa morejo nepričakovano nastopiti tudi novi dogodki, ki naenkrat spremenijo situacijo. Za primer naj navedemo tu samo učinek angleškega 30 milijonskega funtnega posojila. Čeprav je to posojilo mnogo manjše, kakor pa je ocenil londonski list »Financial News« škodo, ki jo ima Češkoslovaška od nove razmejitve — londonski list ceni namreč to škodo na 70 milijonov funtov — vendar so se takoj pokazale ugodne posledice tega posojila. Kajti teh 30 milijonov funtov, to je 4200 milijonov Kč, bo imel mnogo večjo kupno moč, ker se bodo mogli kot mobilni denar uporabiti in investirati tam, kjer bo v prvih trenutkih stiska največja in se bodo mogle na ta način najtežje gospodarske škode preprečiti.

Ta finančni dotok krvi bo torej obnovitveno delo zelo olajšal, vendar pa bo glavno breme tega dela na češkoslovaškem gospodarstvu. Kakor pa je to breme veliko, ga bo moglo češkoslovaško gospodarstvo le vzdržati, ker mu je dvoje le ostalo: delovna sila prebivalstva in kapitalna moč dežele, čeprav zmanjšana. Delovna sila Češkoslovakov pa ne pomeni le volje do dela in vztrajnosti v delu, temveč tudi posebno sposobnost za kvalificirano delo, to je za ono proizvodnjo, ki se še vedno more uveljaviti na svetovnih trgih. To dokazuje tudi napredek češkoslovaškega izvoza čevljev na Angleško. Dočim je kanadski izvoz nazadoval za 28 odstotkov, je češkoslovaški napredoval za skoraj 50 odstotkov. Potniki, ki prihajajo iz Anglije in ki so obiskali silno obiskane ljudske gostilne v Lyonu — mamutna podjetja s tisoči nameštencev — pripovedujejo, da je vsa njih notranja oprema izdelana od velikega češkoslovaškega lesnega podjetja Thonet-Mundus. Isto velja tudi za vse češkoslovaške proizvode. S svojo kakovostjo morejo dobiti trdna tla na svetovnih trgih in češkoslovaški izvoz ne bo zastal. Velika češkoslovaška sposobnost za kvalificirano strokovno delo, ki se je gojilo skozi vseh zadnjih dvajset let, se ne bo izgubila. Znova bo odprla češkoslovaškemu proizvodom dostop na tuje trge.

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Tudi izguba surovin ne bo ohromila češkoslovaškega gospodarstva. Čeprav so izgubljena bogata in dragocena radijska, kaolinska in premogovna ležišča, pa je Češkoslovaški še vedno dosti ostalo rudnega bogastva. Tako so na Moravskem in v Slovaški še velika neizkoriščena premogovna skladišča. Znano je, da je moral l. 1935. veliki moravski premogokop ustaviti obratovanje zaradi produkcijskih in odjemnih težav. Ta premogokop, ko tudi veliki premogovni revir pri Handlovi na Slovaškem bosta sedaj mogla zopet začeti polno obratovati. Posebno premog v Handlovi je važen, ker je premog iz tega premogovnika zelo pripraven tudi za kemične predelave. Na Slovaškem pa je še več

rudnih ležišč, ki so bila dosedaj popolnoma neizkoriščena. Tako ima Slovaška boksit, železno in bakreno rudo, antimon itd.

V nekaj mesecih bo vidno, kako bo mogoče na podlagi racionalnega izkoriščanja rudnih bogastev ter načrtnega izvežbanja ljudi za kvalitetno strokovno delo pridobiti Češkoslovaški zopet pomembno mesto na mednarodnih trgih. V prvih časih bo seveda Češkoslovaška gledala predvsem na to, da uredi svoje gospodarstvo za svoje lastne nacionalne potrebe, toda potem bo gotovo gledala na to, da si pridobi tudi v mednarodnem gospodarstvu svoje mesto. Zato se more upati, da bo češkoslovaško gospodarstvo tudi iz novih razmer našlo svojo pot navzgor.

Baťin program za obnovo čsl. gospodarstva

Kako dobiti sredstva za nova dela

Na Češkoslovaškem se mnogo razpravlja o tem, kaj bi bilo treba storiti, da bi češkoslovaško gospodarstvo čimprej preneslo vse izgube, ki jih je pretrpelo z odcepitvijo sudetskega ozemlja. Med drugimi se je oglasil tudi J. A. Baťa, ki so ga nekateri celo imenovali kot bodočega kandidata za predsednika češkoslovaške republike. V svojem organu »Zlin« piše Baťa: Takoj se naj ustavi zidanje vseh vojaških cest, če se ne ujemajo s prometnim načrtom za mirne čase. Napravi naj se velika avtostrada skozi vso Češkoslovaško. Pregledajo naj se vsi zakoni in vse neizvršene naredbe, na podlagi katerih bi se mogli zaposliti ljudje. Promet se mora popolnoma osvoboditi, da se zlasti izvoz blaga ne ustavi.

Nemška univerza v Pragi in obe nemški tehniki v Brnu in Pragi naj se takoj preselita na nemško ozemlje. Vsi zakoni, ki ovirajo avtomobilski razvoj, naj se razveljavijo. Takoj naj se začne delati ceste v kraje, ki so zaradi nove razmejitve odrezani od državnega ozemlja (Moravska Ostrava itd.).

Po demobilizaciji naj se prodajo vsi vojaški avtomobili šoferjem

proti tedenski amortizaciji. Poštni promet v notranjosti države naj opravljajo tudi vojaška letala. Skrajša naj se postopoma za odkup zemljišč, ki so potrebna za napravo cest.

Imenujejo naj se posebni uradniki z nalogo, da nastopijo proti vsakemu škruvanju proti posameznim osebam, zlasti pa proti podjetnikom in kapitalistom.

Z zakonom naj se obveže vsaka občina, da mora na vsakih 1000 prebivalcev prevzeti 20 beguncev. Posameznim rodbinam beguncev naj se odstopi po 300 kvadratnih metrov zemlje za vrtove. Državna uprava gozdov naj da vsaki begunski rodbini 10 kubikov lesa, da si more postaviti svojo koč. Beguncem je treba pomagati tudi s pritegnitvijo obrtnikov v dotičnem kraju k zidanju hiš in koč.

Delovna dolžnost za vse brezposelne v delavskih taboriščih. Vsa podjetja naj bodo zavezana, da ne smejo jemati delavcev v starosti od 20 do 35 let drugje kakor iz delavskih taborišč.

Sklenejo naj se nove trgovinske pogodbe, ki bi omogočile izvoz češkoslovaških izdelkov.

Podražitev bencina

Sekcija prodajalcev bencina pri Združenju trgovcev v Ljubljani je izdala naslednje pojasnilo o vzroku podražitve bencina.

Po odredbi finančnega ministarstva je predpisana nadrobna cena za prodajo bencina v vsej državi enotno. Odredba predvideva za uvoznike producente bonifikacijo v tej obliki, da imajo znižano uvozno carino na surovine tako, da plačajo približno 20% carine na kg uvoženega blaga. Ta ugodnost pa velja le za tiste uvoznike oz. producente, ki imajo predpisane zaloge in lastne rafinerije. To prednost torej lahko uživajo le kartelne družbe, ker druge firme po svojih ureditvah in obsegu ne ustrezajo zahtevam predpisov finančnega ministra. Toda to prednost uživajo kartelne družbe tudi na vse naftne proizvode, ne samo na bencin, dasi so vezane le za ceno na bencin. S tem so izločene male rafinerije in trgovci-uvozniki kot konkurenti. Po par mesecih je pričel kartel že s povišanjem cen in sicer jih je najprej povišal trgovcem na drobno, ki po gornji uredbi niso zaščiteni ter so tako na milost in nemilost izročeni kartelu.

Kartel se je zavaroval proti morebitnemu odporu trgovcev, da ne bi točili bencina na svoj račun, na

ta način, da je postavil bencinske črpalke pod imenom raznih družb, a toči dejansko bencin sam. Petrolejske družbe so medtem detajlnim trgovcem cene bencina že povišale, prodajna cena pa je morala ostati še vedno ista. Napoveduje se pa povišek cen bencina tudi v nadrobni prodaji, kar seveda pomeni tudi povišek za trgovca-detajlista, tako da postaja povsem negotovo, če bodo mogli trgovci, ako se uresničijo napovedi kartela, sploh še prodajati bencin na drobno, ker že pri sedanjem zasluzku ne morejo kriti režijskih stroškov. Če se torej upoštevajo prednosti velikih petrolejskih družb, ki so zaščitene s carino pred vsako konkurenco, na drugi strani pa so zagotovljene cene avtomobilistom-potrošnikom z zakonom, je nujno potrebno, da se zaščiti tudi minimalni potrebni zasluzek prodajalcev bencina na drobno, kakor je to n. pr. v Nemčiji.

Na tem je zainteresirano predvsem naše mesto, ki ne sme dopustiti, da preide še nadrobna prodaja v roke kartelov, kajti prodajalci so davkoplačevalci in domači ljudje, dočim so petrolejske vedledružbe v rokah inozemcev oz. njihovega kapitala.

Politične vesti

Pogajanja med Češkoslovaško in Madžarsko zaradi nove razmejitve se še vedno niso obnovila. Kakor vse kaže, bodo morali Čehoslovaki še nekaj popustiti. Madžari so se že odrekli Bratislavi, Užhorodu in vsem krajem, ki sekajo progo Praga—Romunija. Zato pa naj bi dobili Košice, kjer je sicer res znatna manjšina Madžarov, a je vsa okolica čisto slovaška. Prav tako je že danes gotovo, da so sanje o skupni madžarsko-poljski meji bile le sanje. Konferenco štirih velesil, ki naj bi odločila o razmejitvi, odklanjajo tako v Berlinu kot v Rimu.

Češkoslovaška ministra Fajnora in Parkanji sta iz zdravstvenih vzrokov odstopila. Vlada sestavlja načrt za zmanjšanje števila ministrstev.

Podkarpatska vlada se je konstituirala. Vlada šteje pet ministrov. Vse uradne izjave in razglasi se bodo objavljali v ukrajinskem in ruskem jeziku.

Karasin, šef nemške stranke na Slovaškem in državni podtajnik v slovaški vladi, je izjavil v proglasu na Nemce Slovaške, da se je Nemčija odrekla vsem svojim zahtevam do Bratislave in do nemških jezikovnih otokov na Češkem in na Slovaškem.

Češki listi poročajo o preganjanju Čehov v Tešinskem. Poljaki nočejo odpreti čeških šol, dočim so Nemci dovolili v zasedenem ozemlju češke šole.

Poljski listi so začeli vehementno napadati litavsko vlado, češ da zatira poljsko manjšino. Istočasno pa je začela tudi nemška manjšina v Litvi zahtevati, da mora dobiti klajpedsko ozemlje svojo popolno samoupravo.

Poljaki so precej vznemirjeni, ker se opaža med ukrajinskimi prebivalstvom vedno živahnjša akcija, da dobe Ukrajinci svojo popolno avtonomijo. V Lvovu so bili veliki nemiri ter je prišlo do spopada med Ukrajinci in Poljaki. 11 Ukrajincev je bilo ubitih.

V Nemčiji se je začela demobilizacija vojske in je bilo demobiliziranih prvih 100.000 mož.

Italijanska policija poroča, da je odkrila več protifašistovskih celic, ki so delovale zlasti v severni Italiji. Voditelji teh celic da so bili Židje. V Trstu je bil zaradi tega aretiran židovski profesor Colorni. V Firenzi pa je bil aretiran bivši poslanec Pino Filippi. Italijanski listi tudi pišejo, da so Židje na tujih borzih delali proti italijanski valuti.

Winston Churchill je imel po radiu govor, ki so ga prenašale skoraj vse glavne ameriške radijske postaje. Njegov govor je tudi bil namenjen Amerikancem, katere je pozval, da sodelujejo z Vel. Britanijo pri ohranitvi svetovnega mira. Vse demokratske države so dolžne, da napravijo konec večnemu vznemirjanju ljudi, da nihče ne ve, kaj se bo jutri zgodilo. Churchill je v svojem govoru tudi priznal, da so demokratske države doživele v Münchenskim sporazumom poraz, toda ta poraz naj bo zadnji poraz demokratskih držav.

Angleška vlada bo preosnovana, kakor pišejo angleški listi. Verjetno je, da bodo v vlado vstopili zastopniki liberalcev, delavske stranke in trad-unionov. Vlada bi se razširila, da bi se laže izvedlo angleško oboroževanje.

Ameriška vlada je napovedala nove oborožitvene ukrepe. Po predlogu vlade naj se stalna vojska poveča na 480.000 mož, pripravi pa tudi vse potrebno, da bo vojska v primeru vojne takoj pripravljena. Ameriško vojno brodogradnjo naj se močno poveča. Poleg ladij, ki se že grade, naj se napravita še dve veliki oklopniči, ki naj po svoji tonazi presegata vse vojne ladje na svetu. Ameriško letalstvo se mora do 1. 1940. povečati na 4000 vojni letal. Ameriška industrija se mora usposobiti, da more v primeru potrebe takoj začeti z izdelovanjem orožja in municije. Izvedba tega programa bi zahtevala poldrugo milijardo dolarjev.

Pri volitvah v Novi Zelandiji je dobila delavska stranka 37, nacionalna 5 in neodvisna stranka 1 mandat.

Kitajska vojska je ustavila japonsko prodiranje proti Kantonu. Arabski odpor proti razdelitvi Palestine in proti Angležem raste. Anglija se je sedaj odločila, da zbere v Palestini velike vojaške sile, s katerimi bo upor popolnoma zatrla in to v kratkem času. Neko arabsko plemo je iz zasede napadlo angleške čete v okolici Adena in jih prisililo, da so se umaknile. Arabci so nato zasedli angleško naselbino Šabuo.

Nekateri listi trdijo, da so Nemci z osvojitvijo češkoslovaške obrambne linije spoznali tudi vse tajnosti Maginotove črte, ker sta obe na isti način zgrajeni.

Denarstvo

Nova češkoslovaška in njeni denarni zavodi

Denarni zavodi na Češkoslovaškem so bili vedno razdeljeni v dve skupini, v denarne zavode s češkim kapitalom ter v denarne zavode z nemškim kapitalom. Slednji so bili v veliki meri ustanovljeni tudi s pomočjo dunajskih bank, ki so imele na Češkem svoje podružnice. Nemški denarni zavodi so delovali predvsem v sedaj odstopljenem sudetskem ozemlju, dočim so delovali češki denarni zavodi v tem ozemlju zelo malo.

Od bank z izrazito češkoslovaškim značajem sta imele največ podružnic v sudetskih krajih Anglo-Češkoslovaška banka ter Praška kreditna banka. Od vseh poslov obeh teh bank je odpadlo na čisto češkoslovaške kraje 85, na sudetske pa okoli 15%. Vrh tega pa je zaradi krize posel v sudetskih krajih prav znatno nazadoval.

Zato izguba teh poslov ne bo pomenila dosti in bo skoraj gotovo docela kompenzirana z novimi posli, ki bodo postali potrebni zaradi reorganizacije češkoslovaškega gospodarstva.

Pripomniti je še treba, da so nekatere nemške finančne skupine že ponudile, da prevzamejo podružnice vseh čl. denarnih zavodov na sudetskem ozemlju in se tudi že vodijo pogajanja za odkup teh podružnic.

More se zato reči, da je ostalo češkoslovaško denarstvo tudi po odcepitvi sudetskih krajev popolnoma neokrnjeno.

Stalen dvig vlog v Angliji

Kako se stalno dvigajo hranilne vloge v Angliji, kažejo naslednje številke:

Koncem leta	milijonov vlagateljev	vseh vlog v milijonih funtov
1870	2,13	15,09
1890	8,77	67,63
1910	19,97	168,89
1930	22,88	290,23
1933	20,90	326,65
1936	27,06	432,36
1937	39,33	470,49

V našem denarju bi znašale vse angleške hranilne vloge okoli 112-9 milijarde dinarjev.

Narodna banka je obvestila vse denarne zavode, da se računa nemška turistična marka od 1. oktobra dalje po 14:50 din.

Obtok bankovcev čl. narodne banke je po zadnjem izkazu padel za 336,5 na 7778 milijonov Kč. Naložbe na tekoči račun so se pri banki povečale za 423 na 857 milijonov Kč. Menična posojila so padla za 115 na 4312 milijonov Kč. Zlata podloga banke je ostala nespremenjena.

Nemška Reichsbanka je odprla na sudetskem ozemlju 13 podružnic.

Češkoslovaški denar se vzame na ozemlju sudetskih Nemcev iz prometa 31. oktobra. Samo bankovci po 10, 20 in 50 Kč ter drobni ostanejo še nekaj dalj v prometu.

Nemška vlada je odredila, da morajo iti vsa izplačila sudetskih Nemcev na Češkoslovaško ali obratno skozi poseben izravnalni urad. Namen te odredbe je, da bo veljal prednostni tečaj za Kč le za sudetske Nemce, dočim bo veljal za Čehoslovake nižji oficialni berlinski tečaj.

Zunanja trgovina

Prvi sestanek Jugoslovansko-belgijskega stalnega gospodarskega odbora bo koncem novembra.

Po novi trgovinski pogodbi nam je priznala Švica izvozni presežek v višini 27%. Naš uvoz iz Švice pa mora znašati na mesec povprečno 400.000 šv. frankov. Naš stari klirinski dolg se bo poravnal z večjim izvozom raznih deželnih pridelkov iz naše države. Predvsem bomo dobavili švici 2000 vagonov pšenice.

Narodna banka je izplačala v italijanskem kliringu nakaznice do številke 17.402 z dne 11. julija 1938. V poljskem kliringu je izplačala

nakaznice do štev. 15.554 z dne 28. septembra 1938. V turškem in bolgarskem kliringu ni sprememb. Zaradi večjega uvoza grškega suhega grozdja, južnega sadja itd., je tečaj grških bonov narasel od 32'25 na 34'25 din. Saldo naših terjatev v kompenzacijskih bonih je narasel na 41'4 milijona drahem.

Praška vlada je določila kot svoje delegate za gospodarska pogajanja z Nemčijo fin. min. dr. Kalfusa, trg. min. Karvasa, kmetijskega ministra Fajerabenda in ministra Vavrečko. Nemški listi so z imenovanjem te delegacije zelo

zadovoljni, ker dokazuje imenovanje štirih ministrov v delegacijo, da hoče Češkoslovaška doseči resničen gospodarski sporazum z Nemčijo.

Nemčija je ponudila Romuniji blagovno posojilo v višini 8 milijonov funtov. Znatno del romunskih gospodarskih ljudi s tem nikakor ni zadovoljen.

Turška vlada namerava po vesteh iz Ankare ustanoviti v Turčiji tvornico za lokomotive in vagone.

Madžarski uvoz je znašal v septembru 31,4 (lani 42,6) milijona pengov, izvoz pa 56,5 (48,0) milijona pengov. Trgovinska bilanca

je bila aktivna za 25,2 (lani za 4,4) milijona pengov. V prvih devetih mesecih je znašal uvoz 298,5, izvoz pa 393,2 milijona in je bila trgovinska bilanca aktivna za 94,7 milijona pengov.

Vrednost italijanskega uvoza je znašala v avgustu 788,5 (lani 1123'2) milijona lir, v vseh prvih 8 mesecih pa 7720,3 (oz. 9324'8) milijona lir. Izvoz je znašal v avgustu 819'7 (lani 910'1), v prvih 8 mesecih letos 6711'4 (lani 6889,4) milijona lir.

V Italiji je bilo v zadnjih 20 mesecih elektrificiranih 739 km železniških prog.

Nemške kolonialne zahteve

Trgovina Nemčije z nekdanjimi nemškimi kolonijami raste

V Godesbergu je dejal Hitler Chamberlainu med drugim tudi tole:

»Se eno grdo vprašanje ostaja, to je vprašanje kolonij. Vendar pa ni to nobena zadeva, zaradi katere bi mogla nastati vojna. Zaradi nje tudi ne bo mobilizacije.«

Berlinskemu dopisniku »Daily Telegrapha« pa je bilo v Berlinu povedano, da zahteva Nemčija nazaj vse svoje bivše kolonije. Nič več in nič manj ne zahteva Nemčija. Nemčija ne namerava povečati svojega vojnega ladjstva bolj, kakor pa dovoljuje britansko-nemški pomorski sporazum, niti v primeru, da zopet postane Nemčija kolonialna sila. Ohranitev Britanskega imperija je po mnenju Berlina pozitiven činitelj nemške zunanje politike.

Hitler je popreje v svojem govoru v Saarbrückenu še določneje povedal, da Nemčija brezpogojno zahteva vrnitev bivših nemških kolonij.

Dr. Schacht je v pričakovanju skorajšnje rešitve kolonijskega vprašanja ustanovil pri nemški Reichsbanki poseben oddelek za proučevanje valut v kolonijah, ker iz tehničnih razlogov Reichsbanka v kolonijah ne bo odprla svojih podružnic.

Iz vsega tega sledi, da Nemčija odločno zahteva nazaj svoje kolonije in da od te zahteve ne bo odnehal, dokler je ne bo tudi izvedla. V zvezi s tem dobiva poseben pomen gospodarsko poročilo nemške Afriške družbe, ki tudi jasno odkriva namen Nemčije. Iz tega poročila navajamo nekaj posebno pomembnih mest.

Poročilo Afriške družbe najprej navaja, da je trgovina Nemčije z Afriko v l. 1936. močno napredovala.

Nemški uvoz iz Afrike je narasel za približno 120, nemški izvoz pa za 60 milijonov RM v primeru z l. 1935. V l. 1937. pa je nemška trgovina z Afriko nazadovala, zlasti s Kamerunom, francosko Zpadno Afriko in Zlato obalo. Najbolj je nazadovala trgovina s kolonijami, v katerih je malo evropskih investicij.

To nazadovanje je deloma tudi vzrok vedno močnejše tendence v vseh kolonijah, da se gospodarski stiki kolonij z domačo državo povečajo. V dokaz navaja poročilo francosko, angleško in portugalsko kolonijsko politiko, a tudi italijansko, ki je Nemce posebno neugodno presenetila. Po mnenju nemške Afriške družbe bi se mogla nemška trgovina s kolonijami povečati le, če bi uprave v teh kolonijah upoštevale velike nemške nakupe surovin in zaradi teh nakupov dovolile tudi večji nemški uvoz v kolonije. Nemčija mora zato zahtevati zvišanje nemških kontingentov pri uvozu v afriške kolonije. Iz nadaljnjega poročila družbe je razvidno, da hoče Nemčija povečati trgovino z afriškimi kolonijami zlasti zaradi svojega avtarkičnega gospodarstva in pa oboroževanja.

Nato poročilo podrobno navaja nemške zahteve, kako rešiti teritorialno vprašanje v Kongu. Rodéziji, deželi Njasa itd. »Ker se razvija položaj v Afriki nacionalno, ne internacionalno,« nadaljuje poročilo, »in ker s tem postavlja Nemčijo pred dejstvo, da je vedno manj dežel, kjer velja še načelo odprtih vrat, je posebna naloga družbe, da kot praktični trgovci sodelujejo pri teritorialni rešitvi nemških kolonialnih zahtev.« Jasno je, da ta zahteva ni bila ob-

javljena v poročilu Afriške družbe brez pristanka nemških vladnih krogov. To poročilo pa tudi dokazuje, da se Nemčija ne bi zadovoljila s tem, da se ji prizna mandat Zveze narodov v teh kolonijah, temveč da zahteva popolno osvojitve vseh svojih nekdanjih kolonij. Poročilo nadalje ugotavlja, da sta napravila münchenski sporazum in veliki uspeh Nemčije zelo močan vtis v kolonijah.

Poročilo navaja nato trgovinske odnose Nemčije s posameznimi afriškimi kolonijami. Promet z Južnoafriško unijo se razvija naravnost sijajno. V l. 1937. se je povečal nemški izvoz od 56,5 na 71,3, nemški uvoz pa od 48,0 na 63,6 milijona RM. Letos je še nadalje rasla nemška trgovina z unijo. Židovski bojkot nemškega blaga pa je bil močna ovira, da ni nemška trgovina še bolj narasla.

Promet z Zpadno in Vzhodno Afriko je bil manj zadovoljiv. Uvoz Zpadne Afrike se je povečal za 9 na 48,7 milijona, izvoz pa le za 4 milijone mark. V Kongu trpi nemška trgovina zlasti zato, ker je tu premalo nemških naselbin in premalo nemških zastopnikov. Zelo dobro se razvijajo v vseh afriških kolonijah nemške plantaže, ker morejo te vse svoje pridelke z lahkoto prodati Nemčiji.

V nemški Vzhodni Afriki je narasel nemški uvoz od 4,7 na 10,1 milijona RM, nemški izvoz pa za 5 milijonov RM.

Vsa ta poročila dokazujejo, da Nemci tudi gospodarsko krepko delajo v bivših nemških kolonijah in tudi na ta način vedno bolj poudarjajo svojo zahtevo po vrnitvi nemških kolonij.

Gospodarstvo Madžarske po kritičnih dneh

Težave Madžarske narodne banke

Že v letošnjem poletju je kazalo madžarsko gospodarstvo znake utrujenosti. Po podatkih zavoda za proučevanje konjunktura je produkcijska delavnost nazadovala za 3%. Proizvodnja v industriji potrošnih predmetov pa je nazadovala celo za 16%. Posebno težko je bila zadeta tekstilna industrija ter je njen produkcijski indeks padel za celih 32%. Položaj je bil takšen, da je vse pred žetvijo spraševalo, če bo mogla dobra žetev dvigniti kupno moč kmetovalca v tej meri, da bi prišlo zopet do oživljenja v industriji potrošnih predmetov. Na to vprašanje je bil odgovor lahek, ker so nastajale vedno večje težave, da se spravi obilni pridelek pšenice, koruze in krompirja v denar. Prav tako pa je bilo tudi vedno bolj težavno prodati živino, ki se je znatno pomnožila. Da bi državne investicije mogle industrije, ki so trpele zaradi manjšega odjema, dvigniti, pa tudi ni bilo verjetno.

Razvoj političnih dogodkov pa je nakrat prinesel v gospodarstvo popolen preobrat. Predvsem je sil-

no stopnjevano oboroževanje zaposlo vso vojno industrijo. Za celo vrsto let bo zaradi tega oboroževanja zaposlena železna in jeklena proizvodnja, z naročili pa bodo založene tudi tovarne orožja, plinskih mask, tekstilne tovarne za izdelovanje blaga za uniforme itd.

Politična kriza pa je hipoma dvignila tudi konsum vseh živil. Vse je hitelo, da se založi z živili. A tudi tekstilne izdelke so ljudje zelo kupovali. Ker so bile zaloge pri trgovcih zelo majhne, so dobile tekstilne tvornice nova naročila. Seveda so bili ti nakupi le prehodni pojav, vendar pa je vse to dalo industriji potrošnih predmetov znaten impulz.

Kako velik obseg so zavzeli ti nakupi iz strahu pred vojno, se vidi iz tega, da je izdala madžarska vlada dolg seznam predmetov, kateri se ne smejo več izvažati, da ne bi primanjkovalo vojni industriji potrebnih surovin. Izvoz agrarnih proizvodov pa je seveda še nadalje dovoljen.

Zanimive so tudi posledice oboro-

ževanja in nastale zunanje-politične krize na denarni trg. Ker so 2. oktobra zapadla vplačila obroke za prvo petino investicijske oddaje, je imela drž. blagajna zadosti denarja za kritje oboroževalnih izdatkov. Vendar pa si je moral znaten del davkoplačevalcev izposoditi potrebni denar, da je mogel plačati te obroke. Kako velika je bila potreba po denarju, se vidi tudi iz izkaza Madžarske narodne banke z dne 30. septembra. Menična posojila so se zvišala od 398,8 na 567,3 milijona pengov. S tem so se zopet približala svoji najvišji višini iz l. 1933. Poleg tega se je država poslužila z zakonom njej dovoljenih predumov in so se ti povečali od 150,1 na 192,8 milijona pengov. Znatno se je tudi povečal obtok bankovcev in sicer od 606 na 853 milijonov pengov. To je najvišji obtok bankovcev, odkar obstoji Madžarska narodna banka. Da ne bi padlo kritje bankovcev pod z zakonom določeno minimalno višino, je Narodna banka oddelila iz postavke raznih aktiv za 58 mi-

Mogočna zdravilna moč narave

se še posebno izraža v naravni ROGAŠKI SLATINI

lijonov deviz, ki jih je pripisala devizni podlogi. Zlata in devizna podloga je na ta način narasla od 160 na 219 milijonov pengov. Madžarska narodna banka si je počasi nabrala skrito devizno rezervno, in jo skrivala v postavki razna aktiva. Ta postavka znaša še vedno 254 milijonov pengov.

Veliko politično vznemirjenje je oživilo tudi »črno borzo«. Madžarska vlada je zato odredila valutno racijo na budimpeštanski borzi, ki pa ni dala nobenih posebnih rezultatov. Vendar pa je mnoge preplašila, kar je bil nazadnje tudi njen glavni namen.

Važno za nadaljnji razvoj gospodarstva je, da je notranja vrednost penga narasla. Ker bo Madžarska dobila novo ozemlje, bo povpraševanje po pengju še gotovo naraslo, kar bo le povečalo njegovo vrednost.

Veliko oboroževanje, nove naloge, ki čakajo madžarsko vlado v novem ozemlju, bodo zelo povečali potrebo na kapitalu. Če bodo zavlada tudi v notranjem političnem življenju Madžarske mirnejše razmere, potem bo moglo dati madžarsko gospodarstvo potrebna sredstva za vse te naloge. Seveda pa je vprašanje dobrega notranje-političnega razvoja Madžarske čisto odprto.

Dobave - licitacije

Strojni oddelek direktorije drž. železnic v Ljubljani sprejema do 19. oktobra ponudbe za dobavo 200 kg svetlosive barve in 5000 kg vrbovih šib.

Direkcija drž. rudnika v Brezi sprejema do 19. oktobra ponudbe za dobavo risalnega papirja.

Komanda pomorskega arzenala v Titovu sprejema do 31. oktobra ponudbe za dobavo kositra, jekla, železa, jeklene pločevine, cinkovega belila, feritza, smole, barve itd.

LICITACIJE

Dne 17. oktobra bo v intendanturi štaba dravske divizijske oblasti v Ljubljani licitacija za dobavo 55.000 kg čebule.

Dne 28. oktobra bo pri štabu mornarice kr. Jugoslavije v Zemunu licitacija za dobavo olja za kurivo; dne 29. oktobra za dobavo inozemskega premoga; dne 15. novembra za dobavo dizeldinamo agregata.

Dne 5. novembra bo pri štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacije za dobavo podložnic in dne 7. novembra za dobavo specialne obutve za mehanike.

Dne 7. novembra bo pri ekonomskem oddelku generalne direktorije državnih železnic v Beogradu licitacija za dobavo lokomotiv ozkotirne proge.

Dne 10. novembra bo pri direktiji šum brodske občine v Vinkovcih ofertna licitacija za prodajo raznega tehnično porabnega lesa.

Dne 11. novembra bo pri Upravi drž. monopolov v Beogradu licitacija za dobavo žebeljev za potrebe tobačnih tovarn.

Dne 15. novembra bo pri centralni direktiji rudarskih podjetij v Sarajevu licitacija za dobavo električnih aparatov za transformatorsko postajo.

Dne 16. novembra bo pri upravi smodnišnice v Kamniku licitacija za dobavo 7500 kg aluminija v prahu in 5000 m svinčenega »štapina«.

Dne 28. novembra bo pri štabu moravskega žandarmerijskega polka v Nišu licitacija za prodajo raznih odpadkov od suknja, bombaža, usnja, volne, platna, železa in jekla.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice za TOI v Ljubljani na vpogled.)

Naročajte »Trgovski list«!

Doma in po svetu

Oficijalno se sporoča, da je sporazum med KDK, združeno opozicijo ter JNS perfekten. Nositelj enotne liste bo dr. Maček kot predsednik najmočnejše stranke. Vse tri skupine so si pridržale popolno svobodo glede postavljanja kandidatov. Kjer ne bo prišlo do postavitev skupnega kandidata, bodo postavljene paralelne kandidature. Poseben skupni volilni odbor bo skrbel za skladnost volivne akcije. Njegova naloga bo tudi, da pomiri spore, ki bi nastali med kandidati. JNS in blok narodnega sporazuma sta si pridržala popolno programsko samostojnost. Dogovorjeno je, da je vprašanje monarhije, narodne vojske in državne celote izven vsake debate. Obe skupini sta tudi izjavili, da smatrajo za potrebno borbo za državljanske svobode ter da sta za ohranitev parlamentarnega režima. Obe skupini smatrajo, da je najnujnejša rešitev hrvatskega vprašanja. Razne tehnične podrobnosti bodo določene kasneje.

Zagrebski listi poročajo, da je izstopil iz JNS bivši minister dr. Demetrowić, ker se ne strinja s sporazumom JNS z Združenjo opozicijo. Z njim so se solidizirali še nekateri drugi vidnejši člani zagrebske JNS.

Bivši minister Boža Maksimović se je izjavil za volivno sodelovanje z Združenjo opozicijo.

Zivko Topalović, vodja bivše socialistične stranke je imel daljši razgovor z zastopnikom združene opozicije g. Vlačićem. Po sestanku je dejal Topalović, da je bil dosežen volivni sporazum med socialisti in blokom združene opozicije.

Pri dr. Mačku je bil prof. Lončar z deputacijo svoje skupine. Govoril je o volitvah in o akciji v Sloveniji.

Fin. minister Letica je izvoljen za kandidata za okraj Okučani.

Kot kandidata v ljubljanski okoli na listi JRZ se imenujeta minister dr. Kerk in odvetniški koncipient Miloš Stare, kot njuna namestnika pa Rudolf Smersu in vrhniški župan Ignac Hren. (Ljubljanska okolica voli dva poslanca.)

Kot kandidat na listi JRZ za šmarni okraj je bil določen na shodi zastopnikov krajevnih organizacij JRZ odvetnik dr. Anton Ogrizek iz Celja. Za njegovega namestnika je bil določen župan v Šmarju pri Jelšah Ivan Turk.

Maribor ima 9953 volivcev ter bo v mestu 16 volišč. Javnih nameščenec je okrog 5000 in imajo ti večino. Pri tolkem številu volivcev bi pač Maribor imel pravico do lastnega poslance.

Bivši ban savske banovine dr. Ružić se je vpisal v seznam odvetnikov ter je zopet odprl svojo pisarno na Sušaku.

Prvi spomenik Stjepanu Radiću bo odkrit v nedeljo na Braču. Spomenik je izdelal hrvatski kipar Avgustinčić.

Velik letalski miting je bil preteklo nedeljo v Zagrebu. Zanimanje za miting je bilo izredno. Gledalcev je bilo 20.000, ki so bili navdušeni nad pogumnimi akrobacijami letalcev.

V dvorani obrtnega doma v Beogradu je bila v nedeljo slovesno proslavljena 50letnica prvega srbskega obrtniškega združenja. Proslave se je udeležil tudi min. predsednik dr. Stojadinović.

Na kongresu jugoslovanskih živnozdravnikov v Beogradu se je konstatiralo, da sta bili slinavka in parkljevka v dravski banovini po zaslugi oblasti popolnoma zatrti in da sta zato prejeli država ter banska uprava priznanje mednarodnega urada za zatiranje kužnih bolezni.

V Ljubljani se je sezidalo stanovanjskih hiš 1. 1934. 49 s 196 stanovanji, 1. 1935. 48 s 231 stanovanji, 1. 1936. 123 s 513 in 1. 1937. 128 s 490 stanovanji, skupno torej v zadnjih štirih letih 348 hiš s 1430 stanovanji.

Rimski vodovod od Pohorja do Ptujja je odkril univ. prof. dr. Sarila.

V Črnomlju je bil v nedeljo slovesno odkrit spomenik v vojni padlim vojakom. Tudi v Žireh je bil v nedeljo slovesno odkrit spomenik v vojni padlim žirovcem.

Na zagrebskih srednjih šolah je letos vpisanih 13.000 dijakov in dijakinj.

Stavka v pohorskih kamnolomih pri inž. Lenarčiču še traja, dočim je sklenilo drugo podjetje Res iz Zagreba s svojimi delavci sporazum. Stavka v pohorskih kamnolomih je menda ena najdaljših stavk pri nas.

Dr. Aleksander Bodi, junak znane afere s tihotapstvom preprog, je bil v Franciji aretiran. Imel je potni list na ime Bove.

Angleški kralj Jurij VI. je sprejel povabilo predsednika Roosevelta ter bo prihodnje leto obiskal Združene države Sev. Amerike.

Bolezen predsednika turške republike Kemala Atatürka se je nevarno poslabšala ter se je bati vsak hip katastrofe.

Francoski ministrski predsednik Daladier je obolel. Vendar pa sprejema na svojem stanovanju svoje najožje sodelavce.

V starosti 84 let je umrl v Amsterdamu znani socialistični pisatelj Karl Kautzky. Bil je ortodoksen socialist ter je bil vodja nemških neodvisnih socialistov. Po zmagi Hitlerja je pobegnil v Nizozemsko.

To nedeljo bodo v Franciji senatne volitve. Izvoliti je treba 96 senatorjev, to je eno tretjino vseh. Za senatne volitve vlada silno zanimanje, ker pričakujejo, da se bo pri teh volitvah pokazalo, kako so zadnji dogodki vplivali na strankarsko orijentacijo volivcev.

Za novega predsednika Češkoslovaške bo baže izvoljen dr. Preiss,

generalni direktor Živnostenske banke.

Slovaška vlada je dovolila več nemških časopisov, ki so na Češkem še vedno prepovedani. Nadalje je slovaška vlada zahtevala, da se zvezna pogodba s sovjetsko Rusijo odpove.

Zastopnik nemške manjšine na Poljskem je bil sprejet od predsednika poljske vlade, kateremu je predložil zahteve nemške manjšine.

De Valera je izjavil, da ne bo zahteval za severno Irsko plebiscit, ker pričakuje, da bo Anglija sama vplivala na Ulster, da se priključi Irski in se s tem zedini vsa Irska. Ulstru bi dala Irska vsa jamstva za popolno avtonomijo.

Italija gradi sedaj 12 novih rušilec, ki bodo baže najmočnejši rušilci na svetu.

Japonci poročajo, da bodo v 14 dneh zavzeli Kanton in da bo v tem času zavzet tudi Hankov.

Japonska vlada je odklonila ponudeno angleško posredovanje v njenem sporu s Kitajsko.

Tvornica letal »Caproni« je bila slovesno blagoslovljena v nedeljo v Kazanliku na Bolgarskem. K slavnosti je prišel sam Caproni, ki je pri tej priliki podaril Bolgarski dve letali.

Nemška policija je izpraznila frančiškanski samostan v Salzburgu, ker se frančiškani sami niso hoteli umakniti iz samostana.

V Haifu je prišlo novih 2400 angleških vojakov. Pričujejo pa še nova ojačenja angleških čet. Napadi arabskih vstajev so vedno bolj pogostni. Nad Jeruzalemom so morale angleške oblasti proglašiti obsešno stanje.

Nemška pomorska eskadra je obiskala Tanger. To je prvi obisk nemškega vojnega brodograja v Tangerju po svetovni vojni.

Na Japonskem je zopet divjal silen tajfun. Posebno je trpelo mesto Kagošima. 200 ljudi je izgubilo življenje.

Kuga se na Kitajskem vedno bolj širi. Dosedaj je umrlo za kugo že okoli 8000 ljudi.

Omejitev izvoza v klirinške dežele odpravljena

Finančni minister je izdal dne 12. oktobra naslednji odlok:

Vsi predmeti, označeni v mojem odloku z dne 27. sept. 1938., se morejo izvažati tudi proti plačilu v kliringu, vendar pa izdaja potrdila o zavarovanju valute samo Narodna banka, ki se pooblašča, da izdaja ta potrdila pod pogojem, da se del izvoza teh predmetov plača v svobodnih devizah.

Konkurzi - poravnave

Poravnalno postopanje pekoveškega mojstra Križana Otmarja pri Sv. Lenartu se je ustavilo, ker se ni dosegla za sprejem poravnave potrebna večina.

Za razpravljanje in sklepanje o prisilni poravnavi, ki jo predlaga trgovec Farič Mirko v Mariboru se določi narok na dan 7. novembra ob pol 9.

Razveljavljen je bil konkurz nad premoženjem tovarnarja pohišva A. Amana v Trzinu, ker je bila sklenjena poravnava ter je firma aktivna in plačila zmožna.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 19. oktobra objavlja: Uredbo o Geološkem inštitutu kr. Jugoslavije — Uredbo o rudarsko-geološkem odboru — Pravilnik o delu in poslovanju v Nacionalnem zavodu za gorivo in rude — Odredbo o prevedbi kemičnega laboratorija oddelka za upravo drž. rudniških podjetij v sestavi oddelka za vrhovni rudarski nadzor kot odsek z nazivom »Nacionalni zavod za gorivo in rude«.

Radio Ljubljana

Četrtek dne 20. oktobra. 12.00: Operetni venčki (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Napovedi — 13.20: Duet bratov Golobov — 14.00: Napovedi — 18.00: Radijski orkester — 18.40: Slovensčina za Slovence (dr. Rudolf Kolarič) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Predavanje min. za telesno vzgojo ljudstva — 19.50: 10 minut zabave: Dvotipov zmes in godba vmes — 20.00: Koncert tamburaškega septeta — 20.40: Koncert ruske glasbe (Radijski orkester) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Havajski napevi (plošče).

Petek dne 21. oktobra. 11.00: Šolska ura: O bolgarski narodni pesmi — 12.00: Slovenske narodne od blizu in daleč (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Radijski orkester — 14.00: Napovedi — 18.00: Zenska ura: Kdo je naš bližnji (gdč. Krista Hafner) — 18.20: Nekaj podoknic (plošče) — 18.40: Francosčina (dr. Stanko Leben) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Društvo »Gospodar« pred in po vojni — 19.50: Pristopi v izvenevropske gore (dr. A. Mrak) — 20.00: Koncert Radijskega orkestra — 21.10: Komorni trio (V. Sušteršič, J. Gregorc, H. Svetel) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.30: Angleške plošče.

A. Šarabon LJUBLJANA

Uvoz kolonijalne robe

Veletrgovina s specerijo

Veleprazarna za kavo

Mini zadisave

Glavna zaloga rudniških vod

Brzjavni naslov:

ŠARABON LJUBLJANA

Telefon št. 26-66

Ustanovljeno leta 1886

Za prost izvoz hrastovih železniških pragov tudi v klirinške države

Zveza trgovcev in industrijcev lesnih proizvodov kraljevine Jugoslavije je poslala na valutni in bančni oddelk finančnega ministrstva naslednjo predstavko:

Po vesteh, ki so bile objavljene v časopisih, je izdal g. finančni minister odlok, s katerim se izpreminja njegov odlok št. 53710/VIII z dne 27. septembra 1938 glede omejitve izvoza nekaterih predmetov samo proti plačilu v svobodnih devizah in na podlagi potrdila, ki ga izda Narodna banka. Sprememba bi bila v tem, da bi tudi v bodoče izdajala potrdila samo Narodna banka tudi za izvoz v klirinške države, toda pod pogojem delnega izvoza za svobodne devize.

Ta sprememba nikakor ne rešuje tega vprašanja tako, da bi se omogočil izvoz hrastovih železniških pragov. Izvoz hrastovih pragov je mogoč samo na podlagi zaključkov z daljšim dobavnim rokom. Nihče zato ne more tvegati, da sklene zaključek za dobavo hrastovih železniških pragov, če ni gotov, da bo dobil v času, ko mora izvršiti dobavo ozir. poslati prage v tujino, gotovo in brez omejitev potrdilo za izvoz.

Po besedilu spremembe, kakor so jo objavili dnevniki, pa je mogoče dvoje tolmačenj. Ali bo Narodna banka v vsakem posameznem primeru odločala, če naj da potrdilo za izvoz v klirinške države ali pa bo zahtevala dokaz, da je proslilec izvozil ustrezajočo količino proti plačilu v svobodnih devizah. Po enem ali po drugem tolmačenju mora izvoz prenehati. Kakor smo že preje navedli, ne more skleniti zaključkov niti en izvoznik, če ne ve, kako je z izdajo potrdila za izvoz. Po drugem tolmačenju pa bi bil izvoz via facti onemogočen, ker so glavni in skoraj edini kupci železniških pragov samo klirinške države Nemčija, Madžarska in Italija. Izvoz hrastovih železniških pragov v Belgijo in Nizozemsko so nam preteklo leto odvzeli Francozi, kar

se jim je posrečilo s pomočjo nizkega tečaja francoskega franka. Izvoz hrastovih železniških pragov proti kakršni koli zavezi na plačilo v svobodnih devizah je zato popolnoma iluzoren, ker imamo danes kupce samo v klirinških državah.

Pri vsem tem pa pozabljamo še to, da smo v trgovinski pogodbi, ki smo jo sklenili z Nemčijo, zlasti pa po dogovorih v Crikvenici, prevzeli dolžnost, da od skupnega izvoznega lesnega kontingenta dobavimo 9,8% vrednosti v železniških prarih in sicer 40% od teh hrastovih pragov, brez pravice, da zahtevamo plačilo v svobodnih devizah. Nobenega upanja ni, da bi bile Italija in Madžarska pripravljene, da plačajo tudi samo del železniških pragov v svobodnih devizah. Ni nam zato jasno, kaj se hoče s tem odlokom doseči, ko pa je notorično, da je izvoz hrastovih železniških pragov v neklirinške države prenehal, klirinške države pa teh pragov nočejo plačevati v devizah.

Zbornica za mariborske obrtnike Proti konkurenci legalnemu obrtništvu

Že ponovno smo se na tem mestu morali baviti s kvarnim delovanjem moške kaznilnice v Mariboru, ki s kaznjenci izvaja razne obrti in tako legalnemu obrtništvu odjeda kruh. Zadnja leta pa je začela tudi mestna občina v Mariboru izvrševati obrtniška dela in dela rokodelcem, ki nosijo vsa javna bremena, hudo konkurenco. Obrtniška združenja so se obrnila na razna mesta za pomoč, tako tudi na Zbornico za TOI v Ljubljani.

Mariborski župan dr. Juvan je prejel v ponedeljek od zbornice obširen dopis, v katerem se zbornica pritožuje nad obrtniški deli mestne občine, ker spravljajo

ta nova konkurenca obrtnike v še hujše stanje, v katerem se že itak nahajajo. V protestu se navajajo nekateri primeri, iz katerih se jasno vidi kvarno delovanje občine. Tako so si mestna podjetja pri Pogrebem zavodu omislila lastno mizarsko delavnico, v kateri izdelujejo krste in druge predmete, ki jih potrebujejo pri pogrebi. Mestna podjetja se bavijo tudi z deli, ki jih smejo opravljati le poklicni mehaniki. Izpopolnila so avtomobilsko delavnico in sedaj so si omislila tudi avto-service.

Dopis zbornice naglašajo, da kmalu ne bo več panoge, v kateri obrtniki ne bi občutili hude konkurence lastne občine, ki jim s svojim rokodelskim poslovanjem odjeda kruh, ne da bi jim za to dala ekvivalent v drugi obliki. Zbornica prosi župana, naj se vendar zavzame za pravice obrtnikov, ki jih občina v vedno večji meri okrnjuje, zlasti pa naj občina nikar ne trguje, saj vendar nima, kolikor je zbornici znano, za to nobenega dovoljenja. Kam naj vendar pridejo obrtniki, če jim bo lastna občina delala najhujšo konkurenco!

Upamo, da bo imel dopis zbornice popoln uspeh, saj je v interesu mariborske občine, da imajo obrtniki v mestu svojo eksistenco, ker bi sicer kot brezposelni padli v breme občine. A. B.

Vanilija

Emajlirani napisi za predale

8×2 cm din 4-50

12×3 cm din 5-50

franko-franko kraj kupca, 1/2 vnaprej, 1/2 s povzetjem. Čekovni račun št. 50.684. Naročilo se izvrši v roku 8 dni

»Zephir« d. d., Subotica